

jurnal inter IAL

POSTA MUNDI

2, mart 2011

http://groups.yahoo.com/group/posta_Mundi

KONTENAJ

posta_Mundi: 5ma aniversario	Partaka	Ido	1 (3)
antaŭparolo de l' redaktoro	Rosto	Esperanto	1 (3)
posta_Mundi, frazo #2			2 (4)
"ME TARZAN, TU PARTAKA"	Partaka	Populido	3 (5)
KELKI AFORIZMOS CIR AMATIO, LOVO, FRENDESO E...	Tiberio Madonna	Eurikido	4 (6)
*ILA PROFETO	Khalil Jibran, Partaka	Ido	5 (7)
PRI LA ENERGIO ATOMALA	Alexandro Xaviero Kasanovo Domingo	Ido	6 (8)
NO DRONA IN LI MARE DE INTERLINGUISTIKA	Rosto	Sibelingua	8 (10)
EK LE VIVE DE UN OLDI INTERLINGUISTIKER	Erich Weferling	INTAL	10 (12)
EN AMARA HORO	Kálmán Kalocsay	Esperanto	13 (15)
FRO COSMOGLOTTA		Occidental	15 (17)
EKS "LIBRITET DE KOSI KONOSED" (komens)	Jiddu Krishnamurti, Rosto	Idiom Neutral	16 (18)

posta_Mundi: 5ma aniversario

Kara lekteri di POSTA MUNDI:

Yen ke l' 3ma di marto 2011, preske koincidinte kun la debuto-dato di nia jurnalono, celebresis la 5ma aniversario dil forumo posta_Mundi, qua naskis oficale ye l' 3ma di marto 2006.

Nun-tempe, nia grupo disponas 73 membri, ed ol ricevabas entote plu kam 7500 valida mesaji dum sua 5-yara vivo-tempo tilnuna.

De hike, me maxim volonte gratulas ti omna, qui posibligas per lia grava e duranta laboro la bona suceso di nia forumo.

Adavane posta_Mundi e POSTA MUNDI!

Partaka

Linguo: Ido

antaŭparolo de l' redaktoro

Saluton, amikoj de artefaritaj lingvoj!

La forumo posta_Mundi festas sian kvinan datrevenon. Kaj denove en la fino de l' monato vi povas legi la ĵurnalon POSTA MUNDI, kiu estas la oficiala organo de la forumo. Ĉi tia antaŭparolo estas skribita en Esperanto. Tia estas nia filozofio, ke ĉiaj artefaritaj lingvoj kompreneblaj estas uzebla ĉi tie.

La marta eldono enhavas:

- Originajn kaj tradukitajn tekstojn de forumanoj: Tiberio Madonna, Alexandro Xaviero Kasanovo Domingo, Partaka (la aŭtoro de la ideo eldoni la ĵurnalo) kaj mi, la redaktoro.

- Historiajn tekstojn skribitajn en oldaj tempoj.

Skribu viajn opiniojn, kritikon, dezirojn al reta poŝto enioni@yandex.ru

La ĵurnalo estos eldonata je la fino de ĉiu monato.

Rosto

Lingvo: Esperanto

posta_Mundi, frazo #2

Esperanto:

Hodiaŭ estas la unua tago de la resto de via vivo.

Ido:

Hodie esas la unesma dio dil cetero di tua vivo.

Interlingua:

Hodie es le prime die del resto de tu vita.

Occidental/Interlingue:

Hodie es li unesmi del restant dies de tu vive.

Novial:

Disdi es li unesmi die de seterum de vun vivo.

LFN:

Oji es la prima dia de la resta de tu vive.

Komunikando:

Ho-die es li prim del restant dies de tu vite.

Romanica:

Hodie est le primo die del resto de tu vita.

Eurana:

Hadia je prima diu da rémanadu da ta vivatio.

Slovio:

Dnes es pervju den om tvoi ostatju zxizn.

LdP:

Sedey es di un dey de lo reste de yuy jiva.

Populido:

Sadi di 1 de tun viv-rest.

Kotava:

Bat viel tir taneaf ke rinaf blirark.

"ME TARZAN, TU PARTAKA"

"Salut, kompan! Ki tu?"

"Me Tarzan. E tu? Ki tu?"

"Me Partaka"

"Partaka. Me Tarzan, Tu Partaka"

"Ho, Tarzan! Ka tu parol Populido?"

"Ya, me parol Populido"

"Ku lings tu parol, amik?"

"Me parol tri ling: Populido, Swahili e Bestial"

"Ma, u tu lern Populido, Tarzan?"

"Che posta_Mundi"

"Ka che posta_Mundi? Ka tu kun Internet en forest?"

"No, me kun Internet en Mombasa"

"Ma, ka tu kun pekuni, Tarzan?"

"Me sen pekuni, ma me don a Mombasa kos de forest,
e Mombasa don a me kos de urb."

"E pro ko tu lern Populido, Tarzan?"

"Pro ke Populido koncis e sovaj kual me"

"Oke, karaoke! Nun, me dur promen en forest. Au, Tarzan!"

"Ka tu vol manj kun me che me, Partaka? Me invit"

"Ka sur tun arbor-dom? Ho, ya! Pro ko no? Dank, amik!
Ke ni dur praktik ed interkomunik en Populido , Tarzu!"

"Me tre joy, ke tu hik, Partaka. Sadi me felic"

Text: Partaka - Ling: Populido

KELKI AFORIZMOS CIR AMATIO, LOVO, FRENDESO E...

Le kiso est en sekreto susurati a en boko sted ke a en oriklo.

E. Rostand

Guidati bai le tui bonodoro ver klimos kos encantat.

C. Baudelaire

Certeni domnos tanten amat le sosi spozüos ke, pro no krumplare lüos, laos prendet ilos de le sosi frendaos.

A. Dumas padro

Frendo est alko kum ko tu potet esere silenti.

Anonmo

Le varto de le plejo est, lo ipsi, plejo.

Lessing

Kuik uen jo vidi tu, jo inamantivi. E tu subridet por ke tu la sapet.

A. Boito

Le vivo est nula sen le frendeso.

Cicero

Le rationo est semper vinkti bai le kordio.

La Rochefoucauld

Auksilia kelken le joi disfidatio, frendo!

Herman Melville

Lovo est kredingi kreaduro.

Ovidius

A nos potet importare poken le omos, ma nos necesitat en frendo.

Proverbio Cini

Eske tu volet sapere kuanten est makri le joi amatio? Konta le ondas.

Autoro Japani

Le lovo ko ekonomizat never est veri lovo.

Balzac

Nuli sorprendeso producet en efeto plu majjali kuam l'esere amati.

Charles Morgan

Sur le tui kordio kadi le joi unezmi guardatio!

Johann F. C. Schiller

Love, e face ila kan tu volet.

Santo Augustinus

Traduceti bai Tiberio Madonna

Pro konsultare le vokablario, klikate sur un ex isti ligamentos:

http://es.groups.yahoo.com/group/posta_Mundi/files/Eurikido-vokablarior.pdf

<http://sites.google.com/site/eurikido/home/ido/diccionario>

(Le duezmi est plu kompleti)

*ILA PROFETO

da Khalil Jibran

LA NAVO-ARIVO (III e IV)

E kande il pardecensabis la kolino, il turnis sua kapo ed admiris itere l' maro, ube ilua navo esis proximeskant al portuo; e che olua pruo esis la maristi, homuli li omna samlandana ad il.

E del fundo di ilua anmo klamis ad ili tale: Filii di mea anciena matro, vi, kavalkeri sur la ondaro: quante ofte vi desankragabas en mea revii! E nun, vi arivas a me dum ke me vekas de mea maxim profunda sonjo!

Me esas pronta departar, e mea anxio, kun olua seglaro desfaldita, vartas nur la vento.

Me aspiras nur un plusa kelketo ek aero en ica serena etoso; nur un plusa amoza regardo ad-dope, e pose, me juntos kun vi por divenor un plusa navisto inter navisti.

E tu, maro imensa, matro vigilanta; tu qua esas l'unika paco e l'unika libereso al fluvio ed al rivereto: savez ke esos nur un plusa kudo che ica rivereto; nur un plusa agrebla murmuro che ica paceyo, e pose, me aceptesos da tu quale guto infinitezima en oceano senlimita.

Dum marchar, Almustafá videskis, ye fora disto, viri e mulieri esar haltiganta lia laboro, che semeyi e vit-agri, ed esar hastoze iranta al pordegi dil urbo.

Ed il askoltis voci advokar il per sua nomo, e per klami, de agro ad altra agro, interkomunikar pri la navo-arivo.

E lore, il dicis a su:

Ka l' departo-dio esos anke l'asemblo-dio?

Kad on dicos, ke mea nokto esis advere mea auroro?

E quon me donacos a ta qua haltigabas sua plugilo ye mi-kanelo, ed a ta qua haltigabas la muel-disko di sua presilo?

Ka mea kordio atingos arboro plenigita ek frukti, quin me povos rijuntar por disdonar oli a li?

Ka mea deziri sucesos divenar quaza fonto, qua plenigos lia kupi?

Ka me esos harpo, quan la dextra manuo povos plear, o fluto quan lia eksufluri povos traifar?

Serchero pri silenci; ton me esas; ma, ka me trovis che l' silenci ula trezoro, quan me povos ofrar a li kun plena fido?

Se hodie esas advere l' dio por rekolteskar, en qua agri me seminizis, ed en qua periodi me obliivis seminar?

Se nun esas advere l' tempo leveskar mea lanterno, ne esos mea fairo to quo brulos en ol.

Ya vakua ed obskura, me levos mea lanterno, e la nokto-gardanto ne esos ta qua plenigos ol ek oleo, ed acendos ol.

Omna ton ilu dicis parole, ma mult altra paroli restis che l' profundajo di sua kordio, Nam ne mem ilu ipsa povis expresar lua maxim profunda sekretajo.

[...]

Tradukuro: Partaka - Linguo: Ido

PRI LA ENERGIO ATOMALA

Ante komencar mea mikra esayo filozofiala pri la energio atomala, mi devus citar klasika sarkasmo Angla che la kritikuro literaturala. Ula eminenta filozofa Britana skribis verko pri metafiziko (o pri psikologio) ed ula akra-humora blamanto dicitis pri la verko da sua kunpatriano: "Ica verko de filozofio enhavas aserti interesiva ed originala, Desfortunoze, la aserti interesiva ne esas originala, e la aserti originala ne esas interesiva.". E la blamanto esis justa...

Yen, pri nia afero: quale skribar ulu pri la energio atomala quo ne esus ja konocata trivialajo o vera informo ciencoteknikala ma ja facile konsultebla altraloke, nek imbecilesa ideologia pro o kontre la energio atomala? Ya la qualeso, hike, desfacilesas...

Me, do, intencos nur dicar kelka aserti pri la energio atomala qui, fakte, esas nula sekreto ed anke ne sensacionala rivelajo nova, ma posible oli esas aserti nekonocata generale e kun grava konsequi praktika.

Unesme, me observos la recenta dizastro geologia, klimatala ed atomala en Japonia, en la yaro 2011. Eventis forta tertremo quo kauzis cunamio* (frequentu marinundesos Japonia), e la tertremo kombinata kun la cunamio* produktis katastrofo en plura fabrikerii de energio atomala che la bayo ube la tertremo e la cunamio* eventis.

Ciencale, nulu bezonas esar katedristo pri energio atomala por komprenar ke la konstrukto de fabrikerii por energio atomala en tereni apud la maro, dense populizita ed kun frequa tersismi e cunamii*, esas enorma imbecilesa.

Ma, kad ica enorma imbecilesa teoriala esas anke imbecilesa praktika, konkreta?

Posible ne; posible la fabrikerii de energio atomala esis, pos la duesma mondomilito, la unika solvuro realigebla che lando teorie ne apta por tala fabrikerii kom Japonia.

Japonia ne posedas petrolo nek gaso naturala, ed olua projekti de koloniar landi en Azia rika da petrolo, gaso naturala ed altra materii prima frakasis pos la duesma mondomilito. Do, la sola fonto precipua de energio por tradicionala potenco industrialala kom Japonia esis la energio atomala. Sen energio ne existus industrio nek vivmoyeni por mikra lando tro populizita quale Japonia.

Onu devas elektar: sive lando ne tro populizita, kun ekonomio ekologiale stabila, sive lando tro populizita, kun ekonomio quo bezonas alta e kreskanta konsumo de energio. Ed ica-kaze, la uzo de energio atomala o la uzo de altra fonti de energio danjeroza e kontaminanta (la petrolo o la karbono anke esas tre kontaminanta) esas quaze ne-kareebla rezulto. Onu ne povas havar la "ideala" kunjuntajo: lando rika, industrioza, dense populizita (posible, anke mikra e mem kun kreskanta populozeso), kun energio chipa mem sen petrolo... e tre neta, tre protektita kontre la kontaminuro o kontre la katastrofo industrialala ed ekologiala.

Nature, onu povas e darfas argumentar ke la futuro esas en la energii neta e rinovebla; ke kun la energii neta e rinovebla desaparos la limiti ekologiala,

ekonomiala e demografiala.

E me dicos: ne. Kun nuanci, ya, ma me dicos e ridicos: ne.

Nula uzo masiva de un fonto de energio esas neta o sen klara noco por la ekosistemo* (ambiente ekologia). La uzo masiva per vento-mueleyi de la energio eolika* (ventala) destruktas la uceli e la insekti, tale provokante katastrofo ekologia, ekonomiala e nutrivala (sen abeli ne existas polenado, do sen abeli ne existos planti nutriva por manjar). La uzo masiva per aquo-mueleyi de la energio marmovanta destruktas la fishi e la algi. Mem la uzo masiva de la plus "naturala" energifonto, la lumo de la Suno, en la praktiko kauzas povreso e hungro, nam la vasta agri destinita a la produkturo industriala de energio sunala per plaki sunorecevanta od a la produkturo industriala de energio kalorifa ek la alkoholo per sukeroza planti, substitucas la produkturo chipa de alimenti por la mizera habitanti lokala. Rekte per la plaki sunorecevanta o nerekte per la planti sukeroza (la suno produktas sukeroza planti, la sukero produktas alkoholo e la alkoholo produktas energio kalorifa) la energio sunala okupas la vasta agri, vice la planti od animala nutriva.

Ne existas teknologio mirakloza. La precipua solvuro esas... la equilibrio ekologia, sociala, politikala e kulturala. La "progreso" quaze nultempe esis equilibrata. Exemple, la "miraklo ekonomiala" Japona sempre akompanesis per katastrofi ekologia, quale la katastrofo en la bayo Minamata, ube la zaibacui* (tradicionala forta entrepreni monopolista Japona) varsis masive merkurio aden la bayo, tale venenagante la fishi, la peskisti e la familii de la peskisti (yaro 1975). Nula entreprenisto de un zaibacuo* iris longe aden karcero. La katastrofo produktis plus kam 100 homi mortita, e nombroza homi paralizita, blinda, surda ed cetere; specife en mulieri gravida e do pose en elia bebei. Ekonomiale, la tre laudata internacione "employi eternala e bone pagata" esis nur por elito, pro ke la mulieri generale, o la laboranti de origino stranjera, sempre subis employi male pagata e ne stabila. Hodie la "employi eternala e bone pagata" esas quaze preteritala mito o simbolo de (hipokritala) evo oroza Japoniana.

Me ne facos apologio pro la energio atomala nek anatemo kontre la energio atomala. Vice ito, me sugestas ke ni konsiderez ke irga teknologio generale havas avantaji e desavantaji. Exemple, la energio atomala havas rezidui radiantanta quin ne havas la energio petrolala, ma la energio petrolala sempre produktas gasi toxikala, e la energio atomala ne. Ube esas, do, la equilibrio? La defacila equilibrio esas en la konsiderado generala de la situeso, de la interesi e de la autentika valori de la vivo.

La ciencisti e, nature! la politikisti ne havas, e devas ne havar, la lasta parolo. La lasta parolo devas esar en la populo, o plu precize en la individui. Ma valorar objektive nultempe esis specialeso de la homo meza, desfortunoze. E la kapitalo ne esas che la manui de la populo. Sen la kapitalo, irga propozo esas bagatelo.

E se tu, lektanto, deziras dialogor pri la energio atomala, yen mea posto elektronika: trigrupo@yahoo.es

*Amike,
Alexandro Xaviero Kasanovo Domingo.*

NO DRONA IN LI MARE DE INTERLINGUISTIKA

Le possibilita de un universal lingue pro le civilisat nations ne esse dubitabil, nam noi ha tot elements pro un tal lingue in nostri lingues, sciences, et cetera.

Julius Lott, in Mundolingue, 1891.

Un ex enos ese ruser e du ese itulier e el quatli ese deutsch; ma nos pote toti parlen insamel, den nos parle el universal glot.

Jean Pirro, in Universalglot, 1868

Idéas deve evolucionar. Yen un kustumal maniere pensar pri artificial linguas:

– *Moderna linguas, e precipue linguas de Okcidental Europa, kontena multa internacionala lexika. If kolektar ta lexika e aplikar simpla artificiala gramatika, on pova krear un neutral lingua tre util. Un lingua facile lernebla e facile aplikebla permisa komunikar internacionale sur neutral sule sin longa, e frequente ne tre sucesi, studio de natural linguas.*

Mi pensa, que iste es un idéa tre utila e justa... por li fine de XIX e li komense de XX sekul. In li tempe nuna ista nivelo ja es trapasat, li idéa ja es realizat multfoym, e li idéa deve evolucionar.

Yen, exemplim, Esperanto. It es sucesim uzat da multa homes, quel in kata die pruva, que Esperanto es un plen-funkcionanta lingua. Nur, stranja koze, li quanto de uzantes del lingua no hasta augmentar, quankam semble ja omna munde askoltav pri Esperanto. Adeptes de Ido o Interlingua espera alquande vinkar Esperanto. Forsan, alquande un de ta linguas, o amba, devenara plu populara quam Esperanto. Ma esque ta linguas devenara plu populara in li munde, quam Esperanto nun? Iste es tre dubitabla.

Multa homes existe, quel studia diversa nacional linguas sin granda profite por se, nur pro que iste es lesi hobie. E tal homes certe es plu multa quam studiantes de artificial linguas. Natural nacional linguas quankam es plu komplika e desfacile lernebla, es plu atraktiva e populara quam artificiala, e no nur pro certa praktikal profite.

Konsiderante iste, in li prima duime de XX sekul li skole de naturalatra artificiala linguas esev influiva. Interlingua de IALA es un exemple de tal naturalatra lingue. Ma linguas artificial naturalatra no es naturala, ma resta eser artificiala. Li praktika demonstrav, que no es importanta, esque un lingua aspekta naturale o no, li maxim importanta es, esque it es naturala o no? Ma un naturala nacionala lingua no pova eser neutrala. Nur linguas artificiala pova eser neutrala.

Quo facer?

Linguas artificiala deve devenar naturala. Mi suspekta, que iste es un revo de majoritate inter adeptes de artificiala linguas: que ili konstante e vaste uzara lesi preferat artificial lingua, e tande fin-finale li lingua devenara naturala. E quanta tempe es bezonat por to? Ka un mil yares, o dek mil yares? Ya, un lingua, quel uza

skribsistema, es plu konservativa, quam linguas uzat nur bokim.

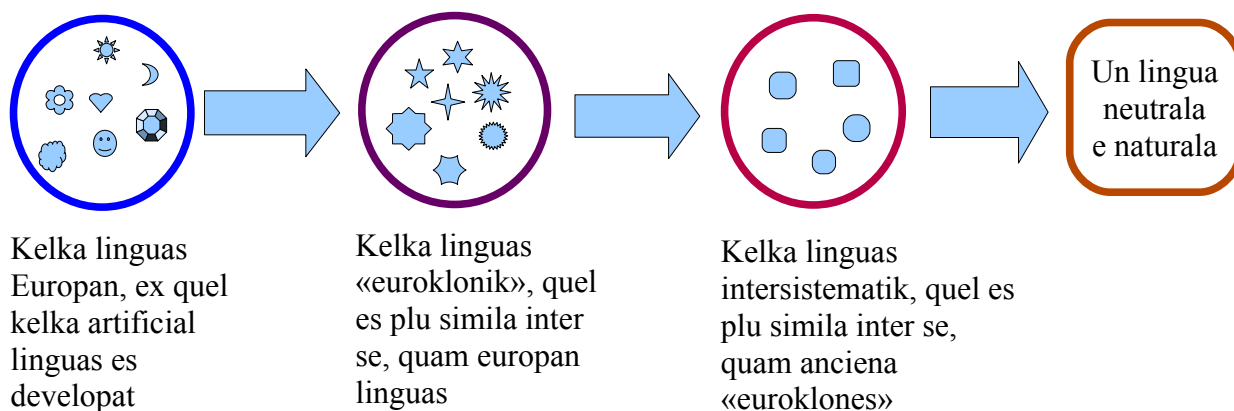
Un metode es, quale akselerir li procese. E forsan no nur akselerir, ma in tote posibilizar aparo de naturala neutrala lingua. Certa grupe de artificiala linguas, de lesi adeptes, deve cesar exister separe e krear un alianse de kelka artificiala linguas interkomprenebla. Komensante komunikar uzante kelka diversa artificiala linguas interkomprenebla, homes fin-finale developara ex ta linguas un komun lingua, quel ja esera vere naturala.

Pro quo on pova dubitar, que iste es posibla?

Hike noi renkontra li mare de interlinguistika, quo es un stereotipe. On dice, que existe mil de diversa artificiala linguas, e pro to on deve eser fidela a su preferata lingua, altra-kazim on riska dronar in li mare de interlinguistika. Artificiala linguas es tro multa por lernar les omna, e pro to on deve saver nur un sola lingua, quel on regarda quam li maxim justa.

Mil artificiala linguas? Ma anke naturala linguas es mem plu multa. Tamen existe un certa skole in interlinguistika, quel no regarda omna miles de nacionala linguas, ma regarda nur kelka linguas europan. Li maxim populara linguas artificiala de tal tipe es: Esperanto, Ido e Interlingua. Tamen es dubitabla, que ista tri pova trovar un kompromise. Li triangle have tro akra angules. Yen plusi tri importanta linguas, quel pova funkcionar quam un adhezive: Idiom Neutral, Occidental, Novial.

Yen, vide li skeme:

Esperanto, Idiom Neutral, Ido, Occidental, Novial, Interlingua (tale nominat linguas de ENIONI) deve funkcionar in un alianse, eser uzat in un forum e in un jurnal, quale iste es che posta_Mundi. Iste es li voye por atingar natural e neutral unifikat lingua.

*Rosto.
Lingua: Sibelingua.*

EK LE VIVE DE UN OLDI INTERLINGUISTIKER

par
Erich Weferling

1976
Self-Editerie
Erich Weferling
Jasperallee 72
D-3300 Braunschweig
Fed. Rep. Germania

Ti libre es skriptat in le lingue international INTAL.

-- --oOo -- --

Me es oldi 87 yar, naskat 1889 juno 28 in Söllingen, un vilaje in le distrikte Helmstedt, dukia Braunschweig, Germania.

Me vizited un levat popul-skol e pos private selfinstruktion me obtened kom estraner le medimaturum del supra skol Bismarckschule in Hannover.

Fransum me lerned ja in le popul-skol, plu tardim anglum in le Berlitz-School. 1907 me lerned ESPERANTO in un kursu in Hannover, e 1909 IDO, un reformat Esperanto.

Me audied anke du semester in le Universitè Hamburg e som lektion's in le Teknikal Universitè Hannover.

Mi profesional kariere: Komensim asekurans-komersisto, tan jurnalista, redakter del "Hannoverscher Kurier", un national-liberal jurnal, tan soldato e plu tardim militar-ofisisto in le finans-ofise kom spesialisto por revizion de industrial enterprize's. Depos 1954 kom "Regierungsrat a.D." in pension. Dum le duti monde-guere (1939-1945) me non mused devena soldati pro mi plu alti aje.

Kvan me lerned Esperanto me esed oldi 18 yar. Kon gran interese me studied le genial verke del poloni okul-mediko Dr. Zamenhof ek Warszawa. Le simplicitè e regularité del planlingue ESPERANTO fasined me, e me joyed pri to, ke le vokabularo de Esperanto anke kontened som germani vorte's apud le multi vorte's latin e romanik.

Sekved tempor's dum ke me lekted, skripted e parled Esperanto.

1909 me anke lerned le planlingue IDO, un reformat Esperanto, protektat par un delegation kom domisil Paris. Su maks importanti favorer esed profesor Louis Coutourat in Paris. Me koresponded kon il e lekted le Ido-revue PROGRESO, in kel fid diskusat lingual propoze's e melioration's por IDO.

Coutourat had me skripta, ke il ja plu fruim esed in Hannover por studiar le manuskripte's del germani filozofa Gottfried Wilhelm von Leibniz (1646-1716). Ti manuskripte's es konservat in un gran biblioteke in Hannover.

Le dezirat unifikacion inter ESPERANTO e IDO regretabilim non fid obtenat.

Me esed longtemp aktivi Idisto, parteprended e parled in le international IDO-kongrese's 1923 in Kassel e 1924 in Luxemburg. Pri ti kongrese's eksista ofisial reporte's.

1922 me obtened konosens del international planlingue OCCIDENTAL (nun nomat INTERLINGUE), kreat par le estono Edgar de Wahl in Reval (Tallinn). Som forme's de Occidental apariet a me plu natural e plu bon (substantive-finale -e, analitik konjugation de verbe's ets).

Nun kresked in me le idé propozar un unifikacion del sistem's ESPERANTO, IDO e OCCIDENTAL, e 1923 me fiked printar le kayere UNESAL-INTERLINGU. (Pri le stranji form "lingu" vise "lingue" me pot hodi nur ankor mokantim rideta.).

Al parteprender's del IDO-kongres in Kassel me disdoned ti kayere. Gaste del kongres esed anke Edgar de Wahl. Me parled kon il. Il kritiked mi propoze's desfavorabilim, ko tan me aflikted, ma ko hodi me pot bon konsepta.

Pos le IDO-kongres (6. til 8. august 1923) me had konvoka un "Intersistemal Konferens" in Kassel (10. august 1923). Le revue KOSMOGLOTT de septembre 1923 reported pri ti konferens. Pos mi apertiv diskurse parled Sinior's Pigal, Weisbart, Drezen e altri's. Pos diskusion pri septed un propozition, in kel fid rekomendat al organization's por lingue international initiar un Koalition por Lingue International. Ti koalition dev monstra al publikum, ke le unik lingue international ja eksista, ma ankor in diversi dialekte's, tamen tam simil, ke su parlante's interkompreneda tre bon. To esed le toti sukses de ti Intersistemal Konferens.

1948 me skripted le planlingue PANSKRIT, un projet inter UNESAL e INTAL.

1956 me had komensa propagar le sistem INTAL.

1967 me skripted in germani lingue "Einführung in die Internationale Sprache NEO", kreat par profesor Arturo Alfandari in Bruxelles, un sistem simil Esperanto.

In 1968 me publised le STANDARD-GRAMATIKE DEL INTERNATIONAL AUKSILIARI LINGUE SUB LE NOM INTAL. Ti libre es ja apariat in le 10-ti edition. In cak edition me poted realiza lingual melioration's.

Mi profesional labor kauzed oftim pauze's in le aktivité interlinguistik, ma depos mi pensionar me haved plu multi liberi tempor por okupar me pri planlingual problem's.

Par le sekvanti sentense's me fid apartim influat:

"Le lingue international non dev es inventat o kreat, ma simplim deskovrat. Ti lingue eksista in le lingue's del oksidental sivilization, e on dev nur ekstrakta it ek les." Julius Lott

"Le lingue international dev es komprendabil a cak sivilizat europane kvazi sin presedant instruktion." Edgar de Wahl.

"Ti lingue international es le maks bon, kel in cak punktu oferta le maks gran simplité al maks gran numer de home's." Otto Jespersen

Mi Standard-Gramatike INTAL me ha senda a multi gran biblioteke's in le toti monde, a mondelinguiste's de omni sistem's, a sosieté's, université's, jornale's, politiker's ets.

Ko es INTAL? (INternational Auksiliari Lingue) INTAL in totum es non un invention solim par me. It es un kompilation. Mani elemente's vena fro lingue's national o fro presedanti planlingue's, p. eks. le substantive-finale -e, le adjektive-finale -i, le struktural vorte's ets. Som propoze's vena fro me, p. eks. fonologik ortografie per simpli latini letere's sin supersigne's, infinitive-finale -a, fakultative akuzative- partikul -em e altrum.

Ko INTAL vol obtena? INTAL aspira esar baze e spesimen por unifikation del konkurant mondelingual sistem's e un eksperiment por preparar in konstanti perfektion ti definitivi form del lingue international, kel es apti por final adoption par un monde- autorité e por introduktion in le skole's del monde. INTAL propoza un naturalistik europani e international vokabularo, latin litere's sin supersigne's, fonologik ortografie: un son - un signe, un fonem - un litere e maks gran regularité e simplité.

Me opina, ke le idé de un planlingue hava hodi gran valore. Un international planlingue es urjantim nesesi, pro ke siense, trafike, komerse, politike, UNO e altri international organization's bezona it por sparar tempor, energie e moné. Anke por le komputor-automatike un regulari planlingue es plu bon apti kam un komplikat nonregulari lingue natural.

Cak inteligent hom pot ja hodi uza le lingue international sin presedant longi studiar. Ol apliku le forme's del gramatike INTAL kon un vokabularo de ESPERANTO o IDO, INTERLINGUE, NOVIAL ets., e ol pot koresponda kon stranjere's in le toti monde.

Le definitivi solution del mondelingual idé: le monde devena relativim semper plu lit, le distanse's devena semper plu kurti. Ti evolution in trafike, teknike e altri domene's devena semper plu rapidi. Pro to me kreda, ke le definitivi viktorie del planlingue international ve fi obtenat non per lenti konkurens del diversi mondelingual sistem's, ma plu frue per un aktion de UNO o UNESCO o de un altri monde- autorité.

Pro ke ESPERANTO es le maks difuzat planlingue me propoza adoptar Esperanto in prinsip e tan realizar canje's e melioration's, kam Dr. Zamenhof, le kreator de Esperanto self, in le prefase de su libre "Fundamento de Esperanto" ha promisa.

Me es konvikta, ke le aspekte del definitivi lingue international non ve es multim altri kam INTAL. Cak inteligent hom pot facil e rapidim lerna un simpli e regulari planlingue kam INTAL. Studiar ti beli lingue es un ver plezir.

-- --oOo --- -

EN AMARA HORO

de Kálmán Kalocsay

Nenio estas vi, nenio,
Se, pri la senco sen konscio,
Vi hurlas pri la “nova sento”!
Mi volus scii vin fermento,
Potenca povo, fort' magia!
Dormema “rondo familia”.

Ĉu la ĝiskreva himnokanto,
Kolekta, koresponda vanto,
Kaj ke pri gramatikreguloj
Disputas aro de stranguloj
Rajdante sur la Fundamento:
Jen estas do la Nova Sento?

Ke rifuĝante de la devoj,
Nur gapas vi kun strabaj revoj
Kaj alpreninte dignan pozon
Kelkfoje ĵetas vi almozon
Sur la altaron de l' Afero:
Ĉu tio estas do ofero?

Mi batas. Fraton balas frato.
Lin mem turmentas ĉiu bato.
Ho, gento, gento, verda gento!
Mi volus scii vin fermento,
Potenca povo, gvida torĉo,
En sorĉ' malbona — bona sorĉo!

Kaj, kvankam “stranga sekto eta”,
Sed fidi, lukti, venki preta,
Por kiu, malgraŭ ĉia moko,
La mond-iranta Forta Voko
Ne sangmalriĉa iluzio,
Sed estas kredo, religio!

Oferoj nutras la aspirojn,
Postulas ĉiu venk' — martirojn!
Ne kovru palo vian vangon,
Neniu volas vian sangon,
Sed donon, faron kaj fervoron
Kaj koron, sed la tutan koron!

Je ĉio vana! Mi konscias,
Ke en dezerto mi forkrias.
Vi restos plue en kvieto
Amuziĝanta societo.
Ho, kie estas la konsolo
Por mi — poeto sen popolo!

*

Poeto sen popolo, ho animprema scio,
Ke surdas la oreloj por ĉiu mia voko...
Fonsonos senresone la plora melodio,
Kiel ŝirita kordo en forlasita loko.

Ĉu plu projekti, fidi kaj revi malgrandknabe,
Kaj meti mozaikon el la lingveroj splitaj,
Aŭ ĵeti for el mano la plumon, kiel Kabe,
Kaj eksilenti — patro de versoj abortitaj?

Pli oportune estus kaj certe pli prudente:
La vanajn sapvezikojn plu ne flugigi blove,
Kaj ektirinte ŝultrojn feliĉindiferente,
La “Kanton de la Sklavo” ne kanti plu Schulhofe.

Sed kien iri? Kie troviĝas idealo,
Sur kiu mi ne vidus malican ekrikanon,
En kies altartukon, freneze, post batalo,
Neniu adoranto jam viŝis sangan manon?

Ho, jen vi, Esperanto! Ne glora kaj fiera,
Nur orfa, senpotenca, senforta, senmatura,
Svenema kaj senhelpa kaj — eble — senespera,
Sed nobla, blanka, klara kaj senmakule pura.

Mi konas vin. Enkore vi kantis najtingale
En nokto de la mondo. Vi kiel povis trili!
Vin oni ne aŭskultis, buĉadis sin “reale”...
Ĉu ŝtopu mi l' orelojn por ilin eksimili?

Ne! En la kor' plusonu la kanto dolĉetрила,
Ho, kantu birdo eta, senforta, kara, kara!
Vi estu mia bela mensogo sorĉebrila,
Vi estu la konsolo en nia mond' amara!

(1924)

LI PRIM STEREOCINEMA

Recentmen in Moscva ha esset presentat 3 stereoplastic filmes colorat: un curt film pri li Moscovic zoo sub li titul "Inter animales", un altri pri li statal institute de circo-artistica intitulat "Sub li blu cupol" e un ulteriori pri "Un die con ínobliviabil impressiones" demonstrant li vive del yun pioneros (organisation infantin) in lor camp Artek in li Krim.

In su 3-annual existentie ti "stereocinemá" es li prim e singul stereoplastic cinemá in li monde. Per un modern scren de projection consistent ex millenes de micri linses vitrin it possiblisa al spectatores li tridimensional regardation sin alquel optic medie.

W.R. Readler

COSMOGLOTTA, #157, Octobre, 1950

TIL QUANDE UN LINGUE UNIVERSAL?

Li adoption de un Lingue Universal imposi se nu plu quam alquande, declara Sr. Mario Pei, professor de lingues romanik in li Universitá de Columbia e autor de un ovre intitulat "Historie del lingue". To es ti libre pri quel prof. Pei ha esset interviuvat de Marcelle Henry durant un recent emission de "Vi New York".

Un long capitul de ti libre es consacrat al lingue universal del futur. Li Unit Naciones, dit li autor, vell posser apellar a sapient linguistes de omni landes por demandar les preparar ex omni fontes un lingue internacional. Ti lingue vell dever esser docet al infantes desde lor intrada al scol matrnal, talmen que in li fine de lor studies li discipules mey esser perfect bi-linguales. Li presse, li radio e li cinemá vell usar it egalmen por que it mey devenir vivent exter li etablissements de docentie; it vell anc esser practicacat del turistes visitant extran landes.

Un tal lingue nullmen vell riscar devenir un simplic surogate del lingues ja existent. Nam, per usar it por li relaciones internacional, per adaptar it al besones expresser omni modalitás del pensada e del vive modern, it vell prender vive e córpor e vell inrichar se per li usu quel on vell far de it. E on posse esperar que permissente a omni popules del terra plu bon conosser se, it va devenir un medie por cimentar li raportes inter landes e servir al afere del pace mundal.

(Ex "La Voix de l'Amérique", comunicat de sr. T. Ditisheim, Genève)

COSMOGLOTTA, #156, Septembre, 1950

EKS "LIBRITET DE KOSI KONOSED", (komens)

de Jiddu Krishnamurti

Durantu sekuli hom shershav sert-kos ekstr sue limiti, ekstr limiti de benitet material, - el-kos, kel noi nom Veritet, u Deo, u Realitet, - kel es stand ekstr limiti de temp - sert-kos neatinabl per influens de sirkumstansi, pensadi u korumpitet homik. E hom sempre interogav, - kual es sens de omni ist-kos, eske vit totale av kelk sens? Konsidante turbasioni monstruos de vit, rebelasioni, gueri, dividasioni nefiniant kausu religii, ideologii, problemi nasional e sentiante desperasion profund, impresion de frakas komplet, hom interog, ke-kos fasiar, ke-kos es tel-kos, kel noi nom vit, e eske sert-kos es ultra it?

No trovante ist sert-kos sub mil nomi, kel il sempre shershav, hom kultivav kred, kred in salvator, ideal, e kred neevitante natav violasion. In ist kombat konstant, kel noi nom vit, noi efors instituar sert kod de kondukt korespondant a societet, in kel noi esav eduked, eguale in kasu de societet komunistik o in kasu de tale nomed "societet libr". Noi seku sert standart de kondukt, kel es parti de nostr tradision de hindui, muslimani, kristani o kelk otr. Noi shersh sert-hom, kel dikerio a noi, kual kondukt es rekt u nerekt, kual pensad es rekt u nerekt, e sekuante ist model nostr kondut e nostr pensasion deveni mekanismatr, nostr reaktasion deveni automatik. Noi potes fasile visar ist-kos in noi aut.

Durantu sekuli noi avav neseditet in tutasion konstant de nostr instruatori, de nostr autoritet, de nostr libri, de nostr sankti. Noi dik: "Narate a mi di tel-kosi, kel es trans ist deklivi e monti, trans ist land". E noi es kontent di naradi resived. Ist-kos signifika, ke noi viv eks paroli, nostr vit es neprofund e vaku, noi es homi "eks manui sekund".

Traduked de Rosto.

NOVA LIBRO

"Habemus LIA"

(Original Ido-verko cienco-fiktiva)

Autoro: PARTAKA. 160 pagini.

http://www.literaturo.ido.li/Habemus_LIA.pdf

[p_M] posta_Mundi

Se vus dezire lekte omni-diei plus IAL-aje's,
plez vizite [posta_Mundi](http://groups.yahoo.com/group/posta_Mundi), nosi komun foro!
Plen kordial bonven a vus omni, IAL-iste's!
http://groups.yahoo.com/group/posta_Mundi